

PROVES D'ACCÉS A LA UNIVERSITAT

PRUEBAS DE ACCESO A LA UNIVERSIDAD

CONVOCATÒRIA EXTRA JULIO 2025	CONVOCATORIA EXTRA JULIO 2025
Assignatura: HISTÒRIA D'ESPANYA	Asignatura: HISTORIA DE ESPAÑA

CRITERIS DE CORRECCIÓ / CRITERIOS DE CORRECCIÓN

I. QÜESTIONS BREUS. DEFINICIONS

1. Definiu DOS dels conceptes següents (fins a 2 punts)

Únicament es corregiran dos conceptes. En el cas que se'n responga més de dos, es corregiran només els dos primers. Obtindran fins a 2 punts les respostes que definisquen dos dels conceptes plantejats de forma clara i que sàpien situar-los històricament al seu context.

El primer concepte, laïcisme, fa referència al model i la defensa d'una societat i/o estat sense confessió religiosa oficial, qüestió que resta en la llibertat i vida privada dels individus. L'alumnat pot recórrer a l'exemplificació a través de moviments sociopolítics com el republicanisme espanyol, majoritàriament laic, a les constitucions del 1869, 1931 i 1978, o les reformes educatives de la Segona República, entre altres elements.

El segon concepte, encasellat, defineix la llista amb les circumscripcions electorals i els candidats dels partits liberals dinàstics que hi havien de resultar victoriosos en els processos electorals i que s'elaborava des del Ministeri de la Governació. Aquell document es feia circular a través de telegrams xifrats a les diferents diputacions per tal que s'activaren els mecanismes de corrupció i frau electoral amb la finalitat d'aconseguir el resultat acordat, favorable al govern que convocava les eleccions. L'alumnat pot al·ludir al període històric de la Restauració espanyola per tal d'exemplificar aquell concepte, situar-lo al seu context i tractar d'explicar el seu funcionament; en tot cas, el fenomen de la corrupció electoral no es redueix a la cronologia 1876-1923, i com a mínim ja des de meitat del segle XIX funciona a través d'aquest i d'altres mecanismes similars.

El tercer concepte, Setmana Tràgica, designa el període de protesta i violència urbana viscut a Catalunya, fonamentalment a Barcelona, l'estiu de l'any 1909, a finals de juliol i principi d'agost. L'esclat d'aquell fenomen es vincula a la guerra colonial espanyola al Marroc, la mobilització en contra de la qual va motivar l'inici de les protestes que pretenien evitar l'embarcament de les tropes cap al nord d'Àfrica des del port de Barcelona. Si bé republicans, socialistes i anarquistes tractaren de canalitzar el descontent social, a través de l'organització d'una vaga general, el moviment es va descontrolar i es van multiplicar els enfrontaments entre la població i les forces d'ordre públic i els atacs i incendis als edificis religiosos de Barcelona. La repressió va ser molt dura, tant pel que fa al control de les protestes com a la repressió posterior exercida des de l'Estat, que comptà amb destacats episodis com l'execució de Francesc Ferrer i Guàrdia. L'alumnat pot situar aquells fets en la dinàmica d'enfortiment de l'oposició al sistema de la Restauració.

El quart concepte, cacic, fa referència a una persona influent, habitualment un terratinent del món rural, que influïa decididament en els processos polítics a través de diferents mecanismes: pressió econòmica, coerció i amenaça, falsejament electoral, entre d'altres. El cacic estava insert en una xarxa de relacions de poder, clientelars, que s'activava amb la finalitat de satisfer les peticions del govern durant els processos electorals. L'alumnat pot exemplificar la seua existència i desenvolupament en el període històric de la Restauració, quan va ser assenyalat públicament com a característic del sistema, per bé que cronològicament haja tingut un recorregut anterior i posterior als anys 1876-1923.

II. COMENTARI de FONT HISTÒRICA (trieu UNA de les dues fonts)

2.1) Descriuiu el tipus de font, analitzeu el contingut i comenteu el context històric de la font històrica (fins a 2,5 punts)

2.2) Descriuiu el tipus de font, analitzeu el contingut i comenteu el context històric de la font històrica (fins a 2,5 punts)

Únicament es corregirà el comentari d'una de les dues fonts històriques (2.1 o 2.2). En el cas que se'n responga més d'una, es corregirà sols la primera de les analitzades. Obtindran fins a 2,5 punts les respostes que comenten adequadament la font: descripció del tipus de document, la seua naturalesa, anàlisi del seu contingut i interpretació en relació amb el context històric nacional i internacional a mode de valoració. Cal evitar que l'anàlisi esdevinga un simple resum del contingut o una paràfrasi d'aquest, en el cas d'un document escrit.

La primera font (2.1) és un document escrit. Es tracta d'una font de naturalesa primària, política i pública, atès que es tracta del fragment d'un manifest fet públic per les principals centrals sindicals del moment a Espanya. Pel que fa al contingut del document, la idea principal és l'afirmació del compromís de les centrals sindicals, Confederació Nacional del Treball i Unió General de Treballadors, amb l'estratègia de la vaga general indefinida, amb la finalitat d'assolir les mesures que els Parlaments i els governs no garantien. Aquell seria un gir molt important, perquè va ser la primera vegada que aquella unitat obrera es donava i es feia real, així, la col·laboració entre anarquistes i ugetistes. El canvi d'estratègia va arribar relacionat amb el creixent malestar sociolaboral generat a partir de la Primera Guerra Mundial i el creixement de les forces d'oposició a la Restauració, concretat a Espanya en la triple amenaça al sistema de la mà dels militars, el moviment obrer i els parlamentaris, aquell estiu del 1917. Tot plegat, es pretenia una evolució democràtica de la monarquia alfonsina. Finalment, l'alumne hauria de citar la crisi socioeconòmica vinculada a la Gran Guerra, així com també l'èxit revolucionari a Rússia, com a elements del context internacional dins del qual cobra sentit el text.

La segona font, (2.2) és un document escrit. Es tracta d'una font primària, de naturalesa pública i política, en tractar-se de la declaració del colp d'estat a càrrec del capità general Miguel Primo de Rivera, en contra de la Constitució del 1876 i del sistema liberal parlamentari de la Restauració, aparegut en el periòdic ABC. A propòsit del contingut, com a idea principal, al text s'afirma la voluntat d'establir un poder nou per part de l'exèrcit, amb la missió autoimposada de regenerar la nació i posar fi a les pràctiques corruptes dominants aleshores i que, segons el text, amenaçarien l'existència mateixa de la nació. Pel que fa al context, el document es va publicar l'any 1923, després de la Primera Guerra Mundial, uns anys d'intensificació de les crítiques a la Restauració. Concretament, aleshores la implicació i responsabilitat de la Corona en la conquesta espanyola al nord d'Àfrica va ser un factor articulador de l'oposició, amb la discussió parlamentària de l'Expedient Picasso com a fet destacat. Des del punt de vista internacional, per últim, l'alumnat pot observar que el colp d'estat i la Dictadura de Primo de Rivera tenen lloc en el context d'auge i destrucció de la democràcia a l'Europa d'entreguerres, i fins i tot fixar-se en el feixisme italià que en aquells anys arribava al govern i influïa en altres països, com en el cas espanyol.

III. EXPOSICIÓ TEMA (s'ha de triar UNA opció en la pregunta 3 i contestar obligatòriament la pregunta 4)

3) Responeu UNA de les dues opcions (fins a 3 punts)

Únicament es corregirà l'exposició d'un dels dos temes (3.1 o 3.2). En el cas que es responga més d'un, sols es corregirà el primer dels temes exposats.

En el primer tema (3.1), obtindrà fins a 3 punts l'alumnat que desenvolupa de manera precisa, ordenada i clara els continguts de la temàtica de la pregunta. S'ha de respondre exposant, en primer lloc, la restauració borbònica en la figura d'Alfons XII, a partir del colp d'estat de Martínez Campos que, definitivament, va posar fi a l'experiència de la I República. Seguidament, l'alumnat hauria de fer al·lusió a la Constitució del 1876 com a text jurídic fonamental i ordenador del sistema de la Restauració, la fi de les guerres carlina i colonial i la posada en peu de dos partits liberals dinàstics, la missió dels quals seria alternar-se pacíficament al poder. En

tercer lloc, l'alumnat hauria d'explicar la manipulació electoral i el caciquisme com a mecanismes i sistemes que permeten aquella alternança, sota l'arbitratge de la Corona. D'aquell torn i, per tant, de la participació política efectiva van quedar marginats, en bona part, carlins, republicans i el moviment obrer, encara que, juntament amb els nacionalismes alternatius a l'espanyol i els regionalismes, aquelles formacions acabaren per integrar-se parcialment i, sobretot, per dinamitzar la vida política espanyola, a partir del segle XX especialment.

En el segon tema (3.2), obtindrà fins a 3 punts l'alumnat que desenvolupi de manera precisa, ordenada i clara els continguts de la temàtica de la pregunta. En aquest cas, s'ha d'explicar com al segle XX, i especialment durant la dècada del 1910, es va accelerar la desintegració del sistema de la Restauració i comentar-ne les causes i dinàmiques que ho van provocar. Al respecte, seria necessari posar de manifest el desgast del liberalisme dinàstic, l'enfortiment de republicans, socialistes i forces nacionalistes alternatives, que van ser capaços de trencar el torn a l'escala local, i fins i tot provincial, com també del sindicalisme revolucionari, l'activitat del qual va anar en creixement en aquells anys. Igualment, l'alumnat hauria de fer palès que la Primera Guerra Mundial i les seues conseqüències van ser clau en la desfeta final del sistema, amb l'any 1917 com a moment clau en el desafiament al sistema, i la dinàmica repressiva de la qual va dependre cada cop més el sistema i que va conduir al colp d'estat de Miguel Primo de Rivera el setembre del 1923, davant de la pressió de l'oposició.

4) Pregunta 4

En l'última qüestió, de caràcter transversal, obtindrà fins a 2,5 punts l'alumnat que desenvolupi de manera precisa, ordenada i clara els continguts de la pregunta. La resposta és molt oberta i permet diverses argumentacions correctes igualment. Amb això, es valorarà si l'alumnat sap refondre dades i idees procedents del procés d'aprenentatge de la matèria i comparar-los adequadament en els seus corresponents contextos històrics, amb la finalitat d'elaborar amb rigor la seua resposta.

Amb això, es valorarà positivament que l'alumnat pugui reconèixer els principals conflictes colonials i internacionals en què Espanya va prendre part en la cronologia proposada, com ara les guerres a Cuba (Guerra dels Déu Anys, 1868-1878; Guerra Chiquita, 1879-1880; Guerra de Cuba, 1895-1898) i les campanyes militars al nord d'Àfrica (Guerra de Melilla, 1893 i 1909; Guerra del Rif, 1920-1927). L'alumnat pot explicar com aquells conflictes van ser motiu d'inestabilitat política i social durant els períodes del Sexenni Democràtic, la Restauració i la Dictadura de Primo de Rivera. Molt sovint, el malestar al voltant d'aquelles guerres i els seus resultats es va traduir en moviments de protesta popular i política de primera magnitud, tant com també els conflictes van proporcionar visibilitat i protagonisme a l'exèrcit en la vida política espanyola. L'alumnat podrà desenvolupar aquestes i altres qüestions relacionades amb un fenomen clau de l'època contemporània espanyola com és l'imperialisme.

La nota final sobre 10 punts s'obtindrà després de sumar les quatre qualificacions citades. El corrector només podrà exigir els coneixements previstos als nuclis temàtics de la programació a partir dels que proporcionen les fonts històriques de l'examen. No obstant, si l'alumnat aporta coneixements no previstos i estan ben utilitzats en el context, es valorarà positivament per tal d'augmentar la qualificació obtinguda. Convé recordar que, tot i que l'alumnat ha d'integrar en la composició del text els seus coneixements i la informació facilitada per les fonts, en aquesta prova no s'han de valorar únicament els coneixements, motiu pel qual per a establir la qualificació definitiva es valorarà el conjunt de la composició i la redacció.

OBSERVACIÓ

La qualificació global de l'exercici podrà disminuir-se fins a 1 punt per qüestions de correcció gramatical i ortogràfica. En el cas concret de l'ortografia, els dos primers errors ortogràfics no es penalitzaran; a partir del tercer error, es descomptarà a raó de 0,10 punts per cada falta que afecte les grafies o per cada accent. Aquest còmput afectarà errors nous i no afectarà faltes ortogràfiques que pogueren repetir-se al llarg de l'examen.

I. CUESTIONES BREVES. DEFINICIONES

1. Defina DOS de los conceptos siguientes (hasta 2 puntos)

Únicamente se corregirán dos conceptos. En el supuesto de que se responda más de dos, se corregirán solo los dos primeros. Obtendrán hasta 2 puntos las respuestas que definan dos de los conceptos planteados de forma clara y que sepan situarlos históricamente en su contexto.

El primer concepto, laicismo, hace referencia al modelo y la defensa de una sociedad y/o estado sin confesión religiosa oficial, cuestión que queda en la libertad y vida privada de los individuos. El alumnado puede recurrir a la ejemplificación a través de movimientos sociopolíticos como el republicanismo español, mayoritariamente laico, en las Constituciones de 1869, 1931 y 1978, o las reformas educativas de la Segunda República, entre otros elementos.

El segundo concepto, encasillado, define el listado con las circunscripciones electorales y los candidatos de los partidos liberales dinásticos que tenían que resultar victoriosos en los procesos electorales y que se elaboraban desde el Ministerio de la Gobernación. Aquel documento se hacía circular a través de telegramas cifrados a las diferentes Diputaciones para que se activaran los mecanismos de corrupción y fraude electoral con el fin de conseguir el resultado acordado, favorable en el gobierno que convocaba las elecciones. El alumnado puede aludir en el periodo histórico de la Restauración española para ejemplificar aquel concepto, situarlo a su contexto, y tratar de explicar su funcionamiento; en todo caso, el fenómeno de la corrupción electoral no se reduce a la cronología 1876-1923, y como mínimo ya desde mitad del siglo XIX funciona a través de este y otros mecanismos similares.

El tercer concepto, Semana Trágica, designa el periodo de protesta y violencia urbana vivido en Cataluña, fundamentalmente en Barcelona, el verano del año 1909, a finales de julio y principio de agosto. El estallido de aquel fenómeno se vincula a la guerra colonial española en Marruecos, la movilización en contra de la cual motivó el inicio de las protestas que pretendían evitar el embarque de las tropas hacia el norte de África desde el puerto de Barcelona. Si bien republicanos, socialistas y anarquistas trataron de canalizar el descontento social, a través de la organización de una huelga general, el movimiento se descontroló y se multiplicaron los enfrentamientos entre la población y las fuerzas de orden público y los ataques e incendios en los edificios religiosos de Barcelona. La represión fue muy dura, tanto en cuanto al control de las protestas como la represión posterior ejercida desde el Estado, que contó con destacados episodios como la ejecución de Francesc Ferrer i Guàrdia. El alumnado puede situar aquellos hechos en la dinámica de fortalecimiento de la oposición al sistema de la Restauración.

El cuarto concepto, cacique, hace referencia a una persona influyente, habitualmente un terrateniente del mundo rural, que influía decididamente en los procesos políticos a través de diferentes mecanismos: presión económica, coerción y amenaza, falseamiento electoral, entre otros. El cacique estaba inserto en una red de relaciones de poder, clientelistas, que se activaba con el fin de satisfacer las peticiones del gobierno durante los procesos electorales. El alumnado puede ejemplificar su existencia y desarrollo en el periodo histórico de la Restauración, cuando fue señalado públicamente como característico del sistema, si bien cronológicamente haya tenido un recorrido anterior y posterior en 1876-1923.

II. COMENTARIO de FUENTE HISTÓRICA (elija UNA de las dos fuentes)

2.1) Describa el tipo de fuente, analice el contenido y comente el contexto histórico de la fuente histórica (hasta 2,5 puntos)

2.2) Describa el tipo de fuente, analice el contenido y comente el contexto histórico de la fuente histórica (hasta 2,5 puntos)

Únicamente se corregirá el comentario de una de las dos fuentes históricas (2.1 o 2.2). En el supuesto de que se responda a más de una, se corregirá solo la primera de las analizadas. Obtendrán hasta 2,5 puntos las

respuestas que comentan adecuadamente la fuente: descripción del tipo de documento, su naturaleza, análisis de su contenido e interpretación en relación con el contexto histórico nacional e internacional a modo de valoración. Hay que evitar que el análisis se convierta en un simple resumen del contenido o una paráfrasis del mismo, en el caso de un documento escrito.

La primera fuente (2.1) es un documento escrito. Se trata de una fuente de naturaleza primaria, política y pública, dado que se trata del fragmento de un manifiesto hecho público por las principales centrales sindicales del momento en España. En cuanto al contenido del documento, la idea principal es la afirmación del compromiso de las centrales sindicales, Confederación Nacional del Trabajo y Unión General de Trabajadores, con la estrategia de la huelga general indefinida, con el fin de lograr las medidas que los Parlamentos y los gobiernos no garantizaban. Aquel sería un giro muy importante, porque fue la primera vez que aquella unidad obrera se daba y se hacía real, así, la colaboración entre anarquistas y ugetistas. El cambio de estrategia llegó relacionado con el creciente malestar sociolaboral generado a partir de la Primera Guerra Mundial y el crecimiento de las fuerzas de oposición a la Restauración, concretado en España en la triple amenaza al sistema de la mano de los militares, el movimiento obrero y los parlamentarios, aquel verano del 1917. Todo ello, se pretendía una evolución democrática de la monarquía alfonsina. Finalmente, el alumno tendría que citar la crisis socioeconómica vinculada a la Gran Guerra, así como también el éxito revolucionario en Rusia, como elementos del contexto internacional dentro del cual cobra sentido el texto.

La segunda fuente (2.2) es un documento escrito. Se trata de una fuente primaria, de naturaleza pública y política, al tratarse de la declaración del golpe de estado a cargo del capitán general Miguel Primo de Rivera, en contra de la Constitución de 1876 y del sistema liberal parlamentario de la Restauración, aparecido en el periódico *ABC*. A propósito del contenido, como idea principal, en el texto se afirma la voluntad de establecer un poder nuevo por parte del ejército, con la misión autoimpuesta de regenerar la nación y poner fin a las prácticas corruptas dominantes entonces y que, según el texto, amenazarían la existencia misma de la nación. En cuanto al contexto, el documento se publicó en 1923, después de la Primera Guerra Mundial, unos años de intensificación de las críticas a la Restauración. Concretamente, entonces la implicación y responsabilidad de la Corona en la conquista española en el norte de África fue un factor articulador de la oposición, con la discusión parlamentaria del Expediente Picasso como hecho destacado. Desde el punto de vista internacional, por último, el alumnado puede observar que el golpe de estado y la Dictadura de Primo de Rivera tienen lugar en el contexto de auge y destrucción de la democracia en la Europa de entreguerras, e incluso fijarse en el fascismo italiano que en aquellos años llegaba al gobierno e influía en otros países, como en el caso español.

III. EXPOSICIÓN TEMA (se ha de elegir una opción en la pregunta 3 y contestar obligatoriamente la pregunta 4)

3) Responda a UNA de las dos opciones (hasta 3 puntos)

Únicamente se corregirá la exposición de uno de los dos temas (3.1 o 3.2). En el caso que se responda a más de uno, solo se corregirá el primero de los temas expuestos.

En el primer tema (3.1), obtendrá hasta 3 puntos el alumnado que desarrolle de manera precisa, ordenada y clara los contenidos de la temática de la pregunta. Se tiene que responder exponiendo, en primer lugar, la restauración borbónica en la figura de Alfonso XII, a partir del golpe de estado de Martínez Campos que, definitivamente, puso fin a la experiencia de la I República. Seguidamente, el alumnado tendría que hacer alusión en la Constitución de 1876 como texto jurídico fundamental y ordenador del sistema de la Restauración, el fin de las guerras carlista y colonial y la puesta en pie de dos partidos liberales dinásticos, la misión de los cuales sería alternarse pacíficamente al poder. En tercer lugar, el alumnado tendría que explicar la manipulación electoral y el caciquismo como mecanismos y sistemas que permitieron aquella alternancia, bajo el arbitraje de la Corona. De aquel turno y, por lo tanto, de la participación política efectiva quedaron marginados, en buena parte, carlistas, republicanos y movimiento obrero, aunque, junto con los nacionalismos alternativos al español y los regionalismos, aquellas formaciones acabaron para integrarse parcialmente y, sobre todo, para dinamizar la vida política española, a partir del siglo XX especialmente.

En el segundo tema (3.2), obtendrá hasta 3 puntos el alumnado que desarrolle de manera precisa, ordenada y clara los contenidos de la temática de la pregunta. En este caso, se tiene que explicar cómo en el siglo XX, y especialmente durante la década del 1910, se aceleró la desintegración del sistema de la Restauración y comentar las causas y dinámicas que lo provocaron. Al respecto, sería necesario poner de manifiesto el desgaste del liberalismo dinástico, el fortalecimiento de republicanos, socialistas y fuerzas

nacionalistas alternativas, que fueron capaces de romper el turno en la escala local, e incluso provincial, como también del sindicalismo revolucionario, la actividad del cual fue en crecimiento en aquellos años. Igualmente, el alumnado tendría que hacer patente que la Primera Guerra Mundial y sus consecuencias fueron clave en la derrota final del sistema, con el año 1917 como momento clave en el desafío al sistema, y la dinámica represiva de la cual dependió cada vez más el sistema y que condujo al golpe de estado de Miguel Primo de Rivera el septiembre del 1923, ante la presión de la oposición.

4) Pregunta 4 (hasta 2,5 puntos)

En la última cuestión, de carácter transversal, obtendrá hasta 2,5 puntos el alumnado que desarrolle de manera precisa, ordenada y clara los contenidos de la pregunta. La respuesta es muy abierta y permite varias argumentaciones correctas igualmente. Con esto, se valorará si el alumnado sabe refundir datos e ideas procedentes del proceso de aprendizaje de la materia y compararlos adecuadamente en sus correspondientes contextos históricos, con la finalidad de elaborar con rigor su respuesta.

Con esto, se valorará positivamente que el alumnado sea capaz de reconocer los principales conflictos coloniales e internacionales en los que tomó parte España durante la cronología propuesta, como las guerras en Cuba (Guerra de los Diez Años, 1868-1878; Guerra Chiquita, 1879-1880; Guerra de Cuba, 1895-1898) y las campañas militares en el norte de África (Guerra de Melilla, 1893 y 1909; Guerra del Rif, 1920-1927). El alumnado puede explicar cómo aquellos conflictos fueron motivo de inestabilidad política y social durante los periodos del Sexenio Democrático, la Restauración y la Dictadura de Primo de Rivera. Con frecuencia, el malestar alrededor de aquellas guerras y de sus resultados se tradujo en movimientos de protesta popular y política de primera magnitud, tanto como también los conflictos proporcionaron visibilidad y protagonismo al ejército en la vida política española. El alumnado podrá desarrollar estas y otras cuestiones relacionadas con un fenómeno clave de la época contemporánea española como es el imperialismo.

La nota final sobre 10 puntos se obtendrá después de sumar las cuatro calificaciones citadas. El corrector sólo podrá exigir los conocimientos contemplados en los núcleos temáticos de la programación a partir de los que proporcionen las fuentes históricas del examen. No obstante, si el alumnado aporta conocimientos no contemplados y están bien utilizados en el contexto, se le valorarán positivamente para aumentar la calificación obtenida. Conviene recordar que, aunque el alumnado deberá integrar en la composición del texto sus conocimientos y la información facilitada por las fuentes, en esta prueba no se valorarán solamente los conocimientos, por lo que para establecer la calificación definitiva se valorará el conjunto de la composición y la redacción.

OBSERVACIÓN

La calificación global del ejercicio podrá disminuirse hasta 1 punto por cuestiones de corrección gramatical y ortográfica. En el caso concreto de la ortografía, los dos primeros errores ortográficos no se penalizarán; a partir del tercer error, se descontará a razón de 0,10 puntos por cada falta que afecte a las grafías o por cada tilde. Este cómputo afectará a errores nuevos y no a faltas ortográficas que pudieran ir repitiéndose en el examen.

El corrector marcará los errores en el ejercicio y especificará claramente la deducción efectuada en la nota global en relación con los criterios anteriores.